

YENİ HİTİT YABANCILAR İÇİN TÜRKÇE DERS KİTABI 1 VE LALE TÜRKÇE DERS KİTABI 1'DE ÇOKLUK EKİNİN KULLANIM ÖZELLİKLERİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME

AN EVALUATION OF THE USAGE FEATURES OF PLURAL SUFFIX IN NEW HITIT TURKISH LESSON BOOK FOR FOREIGNERS AND LALE TUKISH LESSON BOOK FOR FOREIGNERS I

*Filiz KILIÇ, ** Mehmet Dursun ERDEM, *** Mesut GÜN, **** Azer ÇAYDAŞ

* Prof. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, eposta: filizkilig@nevsehir.edu.tr

** Prof. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, eposta: mdursunerdem@nevsehir.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr., Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, eposta: mesutgun@nevsehir.edu.tr

**** Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi, Türkçe Eğitimi Bölümü, Yüksek Lisans Öğrencisi, eposta:azercaydas@gmail.com

ÖZET

Yabancılara Türkçe öğretiminin önemi gün geçtikçe artmakta, Türkçenin yabancılara etkili ders araçlarıyla öğretimi de buna paralel olarak önem kazanmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretiminde en sık kullanılan araçların başında gelen ders kitaplarının son yıllarda sayıca arttığı görülmektedir. Bu nedenle bu kitaplardaki konuların hangi sıra ve bağlamla nasıl verildiği üzerine bilimsel çalışmalara ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu çalışmada Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 ve Lale Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1'de çokluk ekinin kullanım özelliklerinin nasıl bir sıralama ve bağlamla verildiği araştırılmıştır. Çalışmada doküman analizi yöntemi kullanılmış ve çokluk ekinin yabancılara Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki kullanım özellikleri üzerinde durulmuştur. Çalışma sonuçlarına göre, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 ve Lale Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitaplarında çokluk ekinin verililişi sırası ve bağlamıyla ilgili farklar bulunmaktadır. Çalışmada elde edilen verilerinden hareketle söz konusu farklar çokluk ekinin işlendiği ünite, dil bilgisi konusu, kapsamı ve kitaplarda yer alışı biçimleri şeklinde sıralanarak değerlendirilmiştir. Çalışma sonunda bu veriler ışığında geliştirilen önerilerin yabancılara Türkçe öğretimi kitaplarında çokluk ekinin öğretimine katkı sağlaması umulmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Çokluk eki, yabancılara Türkçe öğretimi, ders kitabı.

ABSTRACT

The importance of teaching Turkish to foreigners is increasing day by day and in parallel to this, teaching Turkish to foreigners with effective lesson materials is also gaining importance. It is obvious that lesson books which are the main materials most commonly used in teaching Turkish to foreigners have increased recently. Thus, it is needed to scientific studies about which order and which context the subjects are given in these books. In this study, it is researched that which order and context the usage features of plural suffix are given in New Hitit Turkish lesson book for foreigners I and Lale Turkish lesson book for foreigners I. In this study document analysis method is used and the usage features of plural suffix in Turkish teaching lesson books for foreigners are emphasized. According to research results, there are differences about the order and context of teaching plural suffix in New Hitit Turkish lesson book for foreigners I and Lale Turkish lesson book for foreigners I. With the data obtained from this study, the differences in question are evaluated sorted by the unit in which the plural suffix is taught, grammar, its scope and appeared form in books. At the end of this study, it is hoped that the suggestions developed in the light of these data will contribute to the teaching of plural suffix in books teaching Turkish to foreigners.

Keywords: Plural suffix, Teaching Turkish to Foreigners, Lesson Book.

1. GİRİŞ

Dünyada diller yapı ve köken bakımından olmak üzere iki ana başlık içerisinde değerlendirilmektedir. Türkçe köken bakımından Ural-Altay dil grubunun Altay ailesinde yer almaktadır. Altay ailesinde Türkçe ile birlikte Moğolca, Mançu-Tunguzca, Korece ve Japonca yer almaktadır. Altay ailesini oluşturan bu diller arasında benzerlikler olmakla beraber farklılıklar da bulunmaktadır. Altay dil ailesinin ortak özellikleri ve Türkçenin genel özellikleri şu şekilde özetlenebilir:

Aile içinde yer alan dillerin hepsi de eklemeli dillerdir. Türetme ve çekimde hep son ekler kullanılır. Bu dillerde ön ek sistemi yoktur. Altay dillerinde cinsiyette yoktur. Bu nedenle kelimeler şekil değişikliğine uğramaz. Sayı sıfatlarından sonra gelen adlar genellikle teklik biçimindedir: iki el, üç ev, beş oda gibi. Altay dilleri eklemeli dil yapısında olduğundan kelime kök ve gövdeleri sabittir. Türetme yeni eklerle yapılır. Zengin bir ek sistemi vardır. Diller arasında aynı kökten kaynaklanmış ortak ekler vardır. Bu özellik Moğolca ve Türkçe arasında daha belirgindir. Cümle yapısı bakımından özne fiilden önce gelir ve genellikle baştır. Fiil cümlelerin sonundadır. Ad ve sıfat tamlamalarında, belirten belirtilenden önce gelir. Ses bilgisi açısından, Altay dillerini ortaklaştıran başka bir özellik de ünlü uyumunun varlığıdır. Öyle ki, uyum dolayısıyla k,g,l gibi ünsüzler, ünlüler yanında kalın ve ince sıradan boğumlanma özellikleri taşırlar. Altay dillerinin hiçbirinde kelime başında r,l ve n ünsüzleri bulunmaz. Türkçe ve Moğolcada f fonemi de yoktur (Korkmaz, 2014: 64). Yapı bakımından bakıldığında zaman Türkçe eklemeli dil grubunda yer almaktadır. Eklemeli dillerde ekler kelimenin önüne ya da sonuna gelebilmektedir. Bu bakımdan önden eklemeli ve sondan eklemeli olarak adlandırılmaktadırlar. Türkçe ise sondan eklemeli bir dildir.

Türkçede ek olarak kullanılan çoğul ekinin kullanım birçok kullanım özelliği bulunmaktadır. +lAr eki bir işletme ekidir. Adların ve fiillerin üzerine getirildiğinde çokluk ifade eder. Fakat bu ekin zaman zaman çokluk anlamı dışında özel anlamlar ifade ettiği ve yapım eki görevinde kullanıldığı görülmektedir. Ekin kullanım özelliklerine bakıldığında aşağıdaki özellikler karşımıza çıkmaktadır:

- +lAr eki kişi adlarına, soyadlarına ve unvanlara getirilerek aile adları yapılır: Ali Beyler, Fatmalar, Bakıcılar.
- +lAr eki, meslek adlarından çeşitli meslek gruplarını oluşturan adlar yapar: öğretmenler, kasaplar, terziler, hemşireler.
- +lAr eki, aynı düşüncede olanları bildiren topluluk adları yapar: Atatürkçüler.
- Belirtisiz isim tamlaması olarak özel adlara eklenerek oğul kelimesi ile birlikte kullanılır: Karamanoğulları, Osmanoğulları
- +lAr eki, özel adlardan millet, kavim devlet isimleri yapar: Türkmenler, Osmanlılar, Tatarlar.
- +lAr eki, özel adlardan bir dine, tarikata bağlı olan adlar yapar: Müslümanlar, Hristiyanlar.
- Yalın ada ya da +cI'lı adlara getirilerek semt, mahalle, köy, ilçe gibi köy adları oluşturur: Ayrancılar, Bahçelievler.
- +lAr eki sıradağ, deniz ve takımada gibi coğrafya adları türetmek için kullanılır: Toroslar, Oniki Adalar.
- Biyoloji, botanik, zooloji ile ilgili takım ve aile adları kuran terimler yapılmıştır: akrepler, ayaksızlar. Bu özelliği ile +gIl eki ile kullanımı da mevcuttur: baklagiller, aslangiller.
- +lAr eki, çokluk 3. şahıs eki olarak kullanılmaktadır: verdi-ler, bulur-lar, gelir-ler.

Bu çalışmada +lAr ekinin çokluk eki olarak yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarındaki kullanımı üzerinde durulacaktır. +lAr ekinin yabancılar Türkçe öğretiminde çokluk eki olarak kullanımı ile ilgili bir kaniya varmak

için dil eğitimiyle ilgilenen bilim insanlarının çokluk ekinin Türkçede kullanımıyla ilgili görüşlerini incelemekte yarar bulunmaktadır.

İsimler dillerde nesnelere sayısını teklik, belirli çokluk, belirsiz çokluk şeklinde ifade ederler. İsmi teklik ifade eden şekli tek nesneyi, belirsiz çokluk ifade eden şekli birden fazla nesneyi karşılar. Belirli çokluk ise ikilik veya üçlük gösterir. Üçlük ancak iptidai dillerde vardır. Bugün ikilik bile medeni ve büyük dillerin ancak bazılarında görülür. Belli başlı dillerin büyük bir kısmında sadece teklik ve belirsiz çokluk ifade edilir. Türkçe de bunlar arasındadır. Bu dillerde belirli çokluk olmadığı için belirsiz çokluğa yalnız çokluk demek kâfidir. Demek ki Türkçede yalnız teklik ve çokluk vardır. Bunlardan da teklik eksiz, çokluk eklidir. Türkçede isim kök ve gövdeleri teklik ifade ederler. Çokluk ifade etmeleri için kök ve gövdelere çokluk eki getirilir. Demek ki Türkçede kök ve gövdelerin çekimsiz olan normal şekilleri teklik ifade ederler. Bunların çokluk ifade etmesi için çokluk eki almak sureti ile çekimli şekle sokulması gerekir. O halde Türkçede sayı kategorisinde görülen ek çokluk ekidir. Yani ismin bir çekim şekli çokluk ifade eder ve bu şeklin çekim eki çokluk ekidir (Ergin, 2013:127). Aynı cinsten birden çok varlıkları anlatmak istediğimiz zaman adların sonuna bir -ler eki getiririz; ağaçlar, kumlar, kazlar... Bu haldeki adları de çoklu(pluriel) diye anarız (Banguoğlu, 1998:322). Görüldüğü gibi Ergin ve Banguoğlu tarafından çokluk eki adların üzerine getirilen ve ada çokluk anlamı katan ek olarak açıklanmaktadır.

İsimlerde ve zamirlerde aynı türden birden çok varlıkları anlatmak için; fiillere fiilin gösterdiği oluş ve kılışı, yani şahsın çokluk olduğunu göstermek için kullanılan özel ekler: ağaç+lar, çiçek+ler, oda+lar, bey+ler, okul+umuz, bahçeler+imiz, çocuk+lar+ımız, biz+ler, on+lar, anlattı+k, anladı+nız, geliyor+uz, gidecek+ler vb. (Korkmaz, 1992: 75). Çoğul, isim ve zamirlerde birden çok varlığı, çekimli fiillerde birden çok kişiyi belirli ekler vasıtasıyla gösteren biçim. Bugünkü Türkçede isimlerin çoğul biçimi +lAr ekiyle yapılır. Ör: şarkı+lar, türkü+ler; biz, siz, onlar; yaptı-k, yaptı-nız, yaptı-lar, gidiyor-uz, gidiyor-sunuz, gidiyor-lar, dön-elim, dön-ün, dön-sünler” (Topaloğlu, 1989: 51). Korkmaz ve Topaloğlu ise çokluk ekinin adların, zamirlerin ve fiillerin üzerine getirildiğini ifade etmektedir. Burada fiillerin üzerine getirilen çokluk ekine örnek olarak çokluk 3. şahıs ekinin kullanımına örnek verilmiştir. Bir diğer ifade ile çokluk 3. şahıs ekinin fiillerin üzerine gelen çokluk eki olduğu belirtilmiştir.

Alan yazın tarandığında yabancılar Türkçe öğretiminde ders kitaplarının kullanımı üzerine dil eğitimcilerinin değişik görüşleri bulunmaktadır. Bu görüşlerin çokluk ekinin yabancılar Türkçe eğitimi ders kitaplarında kullanımı gibi ayrıntılı bir başlık altında değil, ders kitaplarının genel özellikleri ve derslerde kullanımlarıyla bağlantılı olarak ele alındığı dikkat çekmektedir:

Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen ya da Türkiye gelmiş bir yabancıya duyacağı ilk eklerden birisi olasılıkla çokluk ekidir. Bu açıdan çokluk ekinin Yabancılar Türkçe öğretiminde öğretmen ve öğrencilere rehber olması beklenen ders kitaplarında anlatılış şekli, yeri ve içeriği önemlidir. Ders kitapları öğretim sürecinin planlı yapılması, öğrenenin dersi belli bir sıra ve düzen ile takip edebilmesi açısından önemlidir. Ders kitapları, eğitimin amaçlarını gerçekleştirmek üzere öğrencinin öğrenme yaşantılarına kaynaklık eden öğretim materyallerinden biri, hatta birçok durumda tek öğretim materyalidir (Halis, 2002: 51). Kitaplar öğrenme-öğretme sürecinin vazgeçilmez görsel araçlarındandır (Demirel, 1993: 91). Yabancılar Türkçe eğitimi son yıllarda artan bir hızla gelişmekte, kültür kodumuz olan dilimiz de her geçen gün dünyada daha fazla tanınmaktadır. Bu önemli görevin yerine getirilmesi daha çok TÖMER’lerde yabancılar Türkçe eğitimi konusunda hazırlanan kitaplar aracılığıyla gerçekleştirilmektedir. Hem ana dil olarak hem de yabancılar öğretim

açısından Türkçenin öğretiminde ders kitaplarının en önemli kaynak olarak kullanıldığı söylenebilir. (Gün, Akkaya ve Kara, 2014: 3).

Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni (MEB)'e göre ise, ders kitabı yazarları ve ders planlayıcıları zorunlu olmasalar da, öğretmen ve öğrenme hedeflerini, öğrencide oluşması beklenen yeterlilikler ve stratejileri sınıf içi görevler açısından belirlemek isteyebilirler. Öte yandan, kitaplarda yer alacak metinlerin, etkinliklerin, sözcüklerin ve dil bilgisel formların seçimi ve sıralanması konularında somut ve ayrıntılı kararlar almaları beklenir. Bununla birlikte yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında özellikle dil bilgisel formların seçimi ve sıralanması konusunda yeterli çalışma yapılmadığı dikkat çekmektedir.

Bu nedenle bu çalışmada yabancılar Türkçe öğretiminde çoğul ekinin kullanımı gibi üzerinde daha üzerinde yeterince durulmamış bir konu incelenmiş ve elde edilen verilerden hareketle öneriler geliştirilmeye çalışılmıştır.

2. YÖNTEM

Araştırmada model olarak tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır. Onları herhangi bir şekilde değiştirme, etkileme çabası gösterilmez. Bilinmek istenen şey vardır ve oradadır. Önemli olan, uygun bir biçimde “gözleyip” belirleyebilmektir (Karasar, 2014: 77). Tarama araştırmaları, geniş kitlelerin görüşlerini özelliklerini betimlemeyi hedefleyen araştırmalardır. Bu tür araştırmalar, daha çok “ne, nerede, ne zaman, hangi sıklıkta, hangi düzeyde, nasıl” gibi soruların cevaplandırılmasına olanak tanır. “Neden” sorusunun gerçek cevaplarının bulunmasında ise bu denli güçlü değildir (Büyüköztürk, 2014: 177).

Araştırmada verilerin toplamasında doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Doküman analizi yöntemi, araştırmanın amacına yönelik kaynaklara ulaşmada ve elde edilecek verilerin tespit edilmesinde kullanılır (Çepni, 2007: 76).

Araştırmanın amacı yabancılar Türkçe öğretim ders kitaplarından Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1 ve Lale Yabancılar İçin Türkçe Ders kitabı 1’de çokluk ekinin kullanım özelliklerini ve bu kitaplar arasında farklılık olup olmadığını belirlemektir.

3. BULGULAR

Bu bölümde araştırma sonucunda elde edilen bulgulara ve yorumlara yer verilmektedir.

Tablo 1: Çokluk ekinin gösterildiği dil seviyesi, ünite ve sayfa numarası

	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1	Lale Türkçe Ders Kitabı 1
Ekin Verildiği Dil Seviyesi	A1/A2	A1
Ekin Verildiği Ünite ve Sayfa	Ünite öncesi, Sayfa 7	2.Ünite, Sayfa 39
Ekin Verildiği Ünitinin Adı	Alfabe ve Sayılar	Okul

Tablo 1 incelendiğinde çokluk ekinin her iki kitapta A1 seviyesinde işlendiği görülmektedir. Çokluk ekinin verildiği ünitelere bakıldığında Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de 1. Ünite öncesinde alfabe, sayılar, tarih, telefon bilgilerinin yer aldığı bir bölümde verilirken; Lale Türkçe Ders kitabı 1’de 2. üniteye verildiği görülmüştür. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de ‘Alfabe ve Sayılar’ başlığı altında gösterilirken, Lale Türkçe Ders kitabı 1’de ‘Okul’ ünitesinde gösterilmiştir. Görüldüğü gibi çokluk ekine kitapların farklı ünitelerinde ve farklı konu sıralamasıyla yer verilmektedir.

Tablo 2: Çokluk ekinin gösterilişindeki konu içeriği ve konu içeriğine göre sıralama

	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1	Lale Türkçe Ders Kitabı 1
Konu içeriği verilışı	1. Eklendiği ada çokluk anlamı katması ve ses değişiminin gösterilmesi. 2. Kişi zamirinde çokluk ekinin gösterimi.	1. Çokluk ekinin şahıs zamiri ile kullanımı 2. İşaret zamirleri ile çokluk eki kullanılması 3. Eklendiği kelimeye çokluk anlamı katması ve ses değişiminin gösterilmesi
Konu içeriğindeki sıralama	1.Çokluk eki 2.Kişi zamirleri	1.Kişi zamirleri 2.İşaret zamirler 3.Çokluk eki

Tablo 2 incelendiğinde konunun verilış ayrıntısına göre çokluk ekinin eklendiği isme çokluk anlamı katması, kişi zamiri ve işaret zamirlerinde kullanımı konu bağlamında verilen ortak bilgilerdir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de ilk olarak eklendiği isme çokluk anlamı kattığı bilgisi verilirken; Lale Türkçe Ders kitabı 1’de eklendiği isme çokluk anlamı kattığı bilgisi verilmeden önce çokluk eki sırasıyla şahıs ve işaret zamirinde kullanılmıştır. Bunun yanında son hecelerinde “a, o, u” ünlüleri bulunan bazı yabancı kelimelere “-ler” eki eklendiği ve sayılarla ve miktar belirten sıfatlarla çokluk eki kullanılmadığı bilgisine her iki ders kitabında da verilmemiştir. Bu durumun önemli bir eksiklik olduğu söylenebilir. Çünkü yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrencilerin yazmada yaptığı ek yanlışlarının araştırıldığı birkaç çalışmada çokluk eki ile ilgili şöyle sonuçlar elde edilmiştir:

Çokluk ekinin yazımının hâl ekleri ve tamlama eklerinden sonra, öğrencilerin en fazla hata yaptıkları çekim eki olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin çokluk ekleriyle ilgili yanlışları, daha çok ekin fazladan kullanımı ya da tam tersine eksik kullanımı şeklindedir. Zaman zaman çokluk ekinin yazımında Türkçeye mahsus büyük ünlü uyum kuralını bozan yanlışların yapıldığı da tespit edilmiştir (Şahin, 2013: 443). Ekler yönüyle ülkelere göre genel bir değerlendirme yapıldığında çokluk, soru ve olumsuzluk ekinde öğrencilerin birçoğunun başarılı olduğu görülür. Ancak Afrikalı öğrencilerin, ağırlıklı olarak, çokluk ekini ünlü uyumu gözetmeden kullandıkları (yanlışlar) dikkati çeker (Emiroğlu, 2014: 110). Bu nedenlerle son hecelerinde “a, o, u” ünlüleri bulunan bazı yabancı kelimelere “-ler” eki eklendiği ve sayılarla ve miktar belirten sıfatlarla çokluk eki kullanılmadığı bilgisine yer verilmesinde yarar bulunmaktadır.

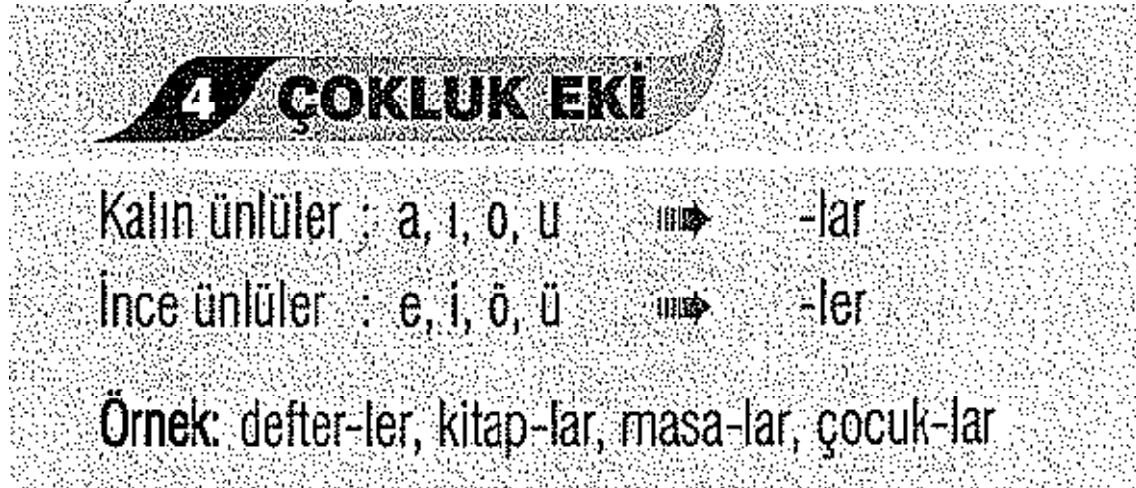
Tablo 3: Çokluk ekinin gösterildiği dil bilgisi sıralaması

	Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1	Lale Türkçe Ders Kitabı 1
Verildiği Dil Bilgisi Sıralaması	1. Alfabe 2. Çoğulluk 3. Haber Kipi 4. Sıralama 5. Şimdiki Zaman 6. Durum Ekleri	1. Alfabe 2. Ünlü uyumu 3. Şahıs zamirleri 4. İyelik ekleri 5. Soru zamirleri 6. İşaret zamirleri 7. İsimlerde olumsuzluk 8. Çokluk eki 9. Soru Eki 10. Olumsuzluk Eki 11. Emir Kipi 12. İsmi Bulunma Hali

Tablo 3 incelendiğinde çokluk ekinin verildiği dil bilgisi sıralaması şöyledir: Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de alfabeden sonra, Lale Türkçe Ders kitabı 1’de isimlerde olumsuzluk ekinde sonra verilmiştir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de çokluk ekinde önce sadece alfabe konusu verilirken, Lale Türkçe Ders kitabı 1’de alfabe, ünlü uyumu, şahıs zamirler, iyelik ekleri, soru zamiri, işaret zamirleri, isimlerde olumsuzluk konularından sonra verilmiştir. Diğer bir ifade ile belirtilen iki ders kitabında çokluk eki verilmeden önce ortak olarak işlenen tek dil bilgisi konusu alfabe konusudur. Çokluk eki Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de ikinci sıradaki ve Lale Türkçe Ders kitabı 1’de sekizinci sıradaki dil bilgisi konusu olarak işlenmiştir. Bu sıralama iki kitap arasında çokluk ekinin öğretimi sırasının birbirinden uzak olduğu sonucunu göstermiştir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de çokluk ekinde sonra haber kipi, Lale Türkçe Ders kitabı 1’de soru eki konusu verilmiştir. Çokluk ekinde sonra işlenen konu bakımından da kitaplar arasında bir ortaklık bulunmamaktadır.

Çokluk ekinin sırasıyla Lale Türkçe Ders Kitabı 1 ve Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de yer alış biçimi aşağıda görsel olarak verilmiştir.

Lale Türkçe Ders Kitabı 1, Sayfa 39

Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1, Sayfa 7

ÇOKLUK		-LER
A1	A2	ÖRNEKLER
araba	-lar	öğrenciler
ev	-ler	arabalar
öğrenci		doktorlar
kapı		okullar
doktor		kapılar
okul		gözlükler
gözlük		evler

8 Tamamlayalım

1. kitap <u>lar</u>	7. öğretmen <u></u>
2. kalem <u></u>	8. bilgisayar <u></u>
3. defter <u></u>	9. televizyon <u></u>
4. sınıf <u></u>	10. masa <u></u>
5. kuş <u></u>	11. saat <u></u>
6. pencere <u></u>	12. harf <u></u>

Her iki görsel incelendiğinde Lale Türkçe Ders kitabı 1’de çokluk ekinin eklendiği kelimedeki kalın ünlülerden sonra -lar, ince ünlülerden sonra -ler ekinin geldiği gösterilmiş ve bu bilgi örneklerle desteklenmiştir. Örnekler Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de sayıca daha fazladır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de adın üzerine -ler/lar eki getirilerek yapıldığı gösterilmiş ve bu bilgi örneklerle desteklenmiştir. Devamında çokluk eki ile ilgili “tamamlayalım” başlığı altında alıştırma verilmiştir. Lale Türkçe Ders kitabı 1’de ise alıştırma bölümü bulunmamaktadır.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Yapılan incelemeler sonucunda belirlenmiş olan ders kitaplarında çokluk ekinin A1 seviyesinde verildiği görülmüştür. Çokluk eki, A1 seviyesinde verilmekle beraber iki kitap arasında ekinin verilmesi ile ilgili belirgin farklar bulunmaktadır. Çokluk ek söz konusu kitapların farklı ünite ve temalarında gösterilmiştir.

Çokluk eki Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de genel bilgilerin verildiği ünite öncesi bir bölümde “sayılar” konusunun işlendiği bölümde fakat sayılar ile ilişkilendirilmeden verilmiştir. Lale Türkçe Ders kitabı 1’de ise “okul” temalı 2. ünite dil bilgisi başlıklı bölümde verilmiştir. Aynı bölümde sayılar konusu da verilmiş ve bu iki konu arasında bir bağlantı kurulmamıştır. Bu sebeple çokluk ekinin sayılar ile ilişkilendirilerek verilmesi daha anlaşılır olmasına katkı sağlayabilir.

Çokluk eki Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de önce eklendiği isme çokluk anlamı kattığı bilgisi ile verilmiş, ilerleyen bölümlerde çokluk ekinin zamirler ile kullanımı gösterilmiştir. Lale Türkçe Ders kitabı 1’de Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’den farklı olarak çokluk ekinin önce zamirler ile kullanımı gösterilmiş, sonra eklendiği kelimeye çokluk anlamı kattığı bilgisi verilmiştir. Bu noktada da ders kitapları arasında bir ortaklık olmadığı görülmüştür. Bunun yanında Lale Türkçe Ders kitabı 1’de çokluk ekinin öncelikli olarak zamirlerle kullanılması ve sonrasında eklendiği isme çokluk anlamı kattığı bilgisinin verilmesi doğru bir sıralama olarak görünmemektedir. Çünkü çokluk anlamı taşıyan zamirler konusu yabancı öğrencilere anlatılırken

hem anlama hem eke açıklama getirmek gerekmektedir. Bu nedenle çokluk ekinin kullanımı ya zamirlerden önce ya da zamirlerle eş zamanlı olarak verilmelidir. Her iki ders kitabında da çokluk ekinin dilimizde yabancı kelimeler ile kullanımı hakkında bilgi verilmemiştir. Bu konuda yapılan bir çalışma ekin dilimize geçmiş yabancı kelimelerde kullanımı ile ilgili hatalar olduğunu göstermiştir. Bu da ekin gösterilişinde bazı ayrıntılar üzerinde durulmasının gerekliliğini göstermiştir. Çalışmanın sonucu şu şekildedir:

“Kelimenin son ünlü harfi kalınsa Türkçe dil bilgisi kurallarına göre kalın, ince ise ince ünlüyle devam etmelidir. Fakat yabancı dilden geçen bazı kelimelerde bu kural geçerli değildir. Bununla beraber “çok” kelimesi gibi çoğulluk ifade eden sıfatlarla beraber çoğul eki kullanılmaz. Dil öğretiminde öğrencilerin yaptığı çoğul eki hatalarından en çok karşılaştığımız hatalardan biri de budur” (Kılıçarslan ve Yavuz, 2014: 874). İranlı öğrenenlerin yazım hataları üzerine yapılan bir diğer araştırmanın sonucu ise şöyledir: Ö15. Anadolu Türkçesinden olan birçok sözcükleri bulmak olar. (Anadolu Türkçesinde bulunan birçok sözcüğe rastlamak mümkündür.) Ö51. İnşallah geniş zamanlarda daha iyi konuşacağım. (İnşallah gelecekte daha iyi konuşacağım.) Pek çok dilin aksine Türkçede sayı sıfatlarından sonra gelen isimlere ve çokluk anlamı taşıyan sözcüklere çoğul eki getirilmez. Bunun yanında çokluk ekinin Türkçedeki kullanımı ile Farsçadaki /ب/ ve /ن/ çokluk eklerinin kullanımı benzerlik göstermektedir. Bu nedenle çokluk eklerinde Farsçadan Türkçeye olumsuz bir aktarma söz konusu değildir. Ancak sözcüklerin anlam değerlerine tam olarak hâkim olmamaktan kaynaklanan gereksiz kullanımlar görülmektedir (İnan, 2014: 634).

İki ders kitabı arasında görülen en büyük fark ise ekin dil bilgisi konuları içerisindeki veriliş sıralamasıdır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de ek dil bilgisi konusu olarak ikinci sırada anlatılırken, Lale Türkçe Ders Kitabı 1’de sekizinci sırada yer almıştır. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de çokluk ekinin önce alfabe sonra haber kipi konusu verilmiştir. Lale Türkçe Ders kitabı 1’de çokluk ekinin önce çok sayıda dil bilgisi konusuna yer verilmiş ve ekten bir önceki konu isimlerde olumsuzluk sonraki soru eki konusu olmuştur. Çokluk ekinin dil bilgisi konuları içerisinde ön sıralarda verilmesi konusunda kaynaklar arasında birlik sağlanmalıdır.

Çokluk eki, Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de “Çoğulluk” ismi ile Lale Türkçe Ders kitabı 1’de çokluk eki ismi ile verilmiştir. Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de ekin adın üzerine eklendiği bilgisi verilirken Lale Türkçe Ders kitabı 1’de ekin adın üzerine eklendiğine dair bilgi verilmemiştir. Bu noktalarda iki ders kitabı arasında bir birliğin olmadığı gözlenmiştir.

Her iki ders kitabında eklendiği kelimeye göre ekin ses değiştirdiği bilgisi yer almaktadır. Lale Türkçe Ders kitabı 1’de bu bilgi kalın ünlülerden sonra –lar, ince ünlülerden sonra –ler ekinin geleceği bilgisi ile kalınlık-incecik bilgisi üzerinden verilmiş; Yeni Hitit Yabancılar İçin Türkçe Ders Kitabı 1’de kalınlık-incecik değişimi verilen örneklerle sezdirilerek verilmiştir.

Her iki ders kitabında da ekin isme çoğulluk kattığı bilgisi görselle desteklenmemiştir. Fakat çokluk eki görsel kullanılarak anlatılmaya müsait bir dil bilgisi konusudur. Bu nedenle ekin birden fazla nesnenin gösterildiği görsellerle anlatılması; ekin hem sayılarla olan ilişkisini hem de isimlerle kullanımını Türkçe öğrenen yabancı öğrencilere daha etkin bir şekilde kavratmak açısından önem taşımaktadır.

Öneriler

Bu bilgilerden hareketle yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında çokluk ekinin kullanım ve anlatımı ile ilgili öneriler şu şekilde sıralanabilir.

- Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında çokluk ekinin verilişi ile ilgili ortak bir bakış açısı belirlenmelidir.
- Yabancılar Türkçe eğitimi ders kitaplarında çokluk ekinin hem hangi sıralama ile verileceği hem de konu içeriğinin ne kadar ayrıntılı verileceğiyle ilgili bir çerçeve oluşturulmalıdır.
- Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında çokluk ekinin kullanımıyla ilgili yeterli seviyede alıştırmaya yer verilmelidir.
- Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında dil bilgisi konuları arasındaki ilişki doğru bir şekilde kurulmalıdır. Örneğin çokluk ekinde olduğu gibi isim, rakam ve çokluk konuları arasındaki ilişki kitapta gösterilmelidir.
- Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında çokluk eki gibi konuların doğru bir şekilde anlatılması aynı zamanda yabancı öğrencilerin Türkçe öğrenme sürecini kolaylaştırma bakımından dikkate alınmalıdır.
- Yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında çokluk eki gibi görsel kullanımına uygun konularda etkin görsellere yer verilerek işlenen konunun daha anlaşılır olması sağlanmalıdır.
- Alan yazın taramalarına göre bu çalışma yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında çokluk ekinin kullanımı üzerine yapılan ilk örnektir. Benzer çalışmalarla yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında Türkçe dil bilgisi konularının yabancılar Türkçe öğretimi ders kitaplarında işlenme biçim ve bağlamları belirlenmelidir.

KAYNAKLAR

- Banguoğlu, T. (1998). Türkçenin Grameri. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi.
- Çepni, S. (2007). Araştırma ve Proje Çalışmalarına Giriş. Trabzon: Pegem A Yay.
- Demirel, Ö. (1993). Yabancı Dil Öğretimi, İlker, Yöntemler, Teknikler. Ankara: Usem Yayınları-6.
- Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü. İstanbul: Ötüken Yay.
- Emiroğlu, S. (2014). Türkçe Öğrenen Yabancı Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarında Türkçenin Dil Bilgisi ve Yazım Özellikleriyle İlgili Karşılaştığı Zorluklar. International Journal of Language Academy Volume 2/3 Autumn, 110/130
- Ergin, M. (2013). Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayraktar Basım.
- Gün M., , Akkaya A., Kara, Ö.T. (2014). Yabancılar Türkçe Öğretimi Ders Kitaplarının Türkçe Öğretim Merkezlerinde Görev Yapan Öğretim Elemanları Açısından Değerlendirilmesi. - Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/6 Spring,1-16, ANKARA-TURKEY
- Halis, İ. (2002). Öğretim Teknolojileri Ve Materyal Geliştirme. Ankara: Nobel Yayınları.
- http://www.dilbilimi.net/ab_diller_icin_ortak_avrupa_basvuru_metni_meb_tarafindan.pdf. Ulaşım Tarihi: 10.03.2015
- İnan, K. (2014). Yabancı dil Olarak Türkçe Öğrenen İnanlıların Yazılı Anlatımlarının Hata Analizi Bağlamında Değerlendirilmesi. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/9 Summer, 619-649, ANKARA-TURKEY
- Karasar, N. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yay.
- Korkmaz, Z. (1992). Grammer Terimleri Sözlüğü. Ankara: TDK Yayınları.
- Korkmaz, Z. (2014). Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi, Ankara: TDK
- Küçükahmet, L. (2003). Konu Alanı Ders Kitabı İnceleme Kılavuzu. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Şahin, Y. E. (2013). Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen Öğrencilerin Yazılı Anlatımlarındaki Ek Yanlıları. Tarih Okulu Dergisi, Eylül 2013 Yıl 6, Sayı XV, 433-449. Topaloğlu, A. (1989).
- Yavuz, R. , Kılıçarslan, A. (2014). Türkçeyi Yabancı Dil Olarak Öğrenenlerin Sosyal Medya Kullanımında Yaptıkları Yazma Hataları. Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/3 Winter, 863-877, ANKARA-TURKEY

İncelenen Kaynaklar

- Lale Türkçe Ders Kitabı 1, 2013, İstanbul, Dilset Yayınları
- Yeni Hitit Türkçe Ders Kitabı 1, TÖMER, Ankara Üniversitesi